

Trencar la visió adultocèntrica a partir de la participació genuïna i l'escolta atenta

LAIA PINEDA, LAIA CURCOLL I EMMA CORTÉS
INSTITUT INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA DE BARCELONA

Ja fa més de 35 anys que el món es va posar d'acord amb què la veu dels infants ha de ser escoltada i tinguda en compte, mitjançant l'article 12 de la Convenció internacional dels drets de l'infant, que la majoria de països van signar. La importància d'aquest dret que, recordem-ho, és llei i per tant obliga a totes les administracions públiques a invertir els mitjans necessaris per garantir-lo, és que porta implícita una nova concepció de la infància, des de la qual els infants deixen de ser concebuts com a "pre-adults" i en canvi són reconeguts com a ciutadans de ple dret, com a agents de canvi, i amb capacitat plena per identificar les seves necessitats i formular propostes de millora en tots els àmbits de la seva vida, ja sigui individual, familiar, escolar, de barri, poble o a nivell de ciutat.

Malauradament si ens atenem al nombre i tipus d'estructures de participació infantil que existeixen avui, veiem que encara estem lluny de tenir els òrgans i processos de consulta dels infants que pertocaria per poder afirmar que els infants tenen garantit el seu dret d'escolta i participació. I el camí encara és més llarg si ens fixem l'objectiu de traduir les seves demandes i propostes en una

agenda de polítiques públiques que incorporin les seves propostes de forma real i efectiva. Existeixen moltes experiències de participació interessants, algunes amb resultats de canvis tangibles, però no podem parlar d'un desplegament ferm i amb garantia de continuïtat de la majoria d'espais actuals de participació d'infants; ni tan sols en els seus espais quotidians com son l'escola, els serveis mèdics o les extraescolars tenen procediments de participació prou significatius i amb incidències de forma generalitzada.

Trencar l'adultocentrisme per a poder escoltar genuïnament als infants

I això és així (si més no en bona part) perquè com a societat arrosseguem d'una manera massa estesa, la idea que els infants són persones "en construcció", que "encara no en saben prou" i que "fins que no arribin a la majoria d'edat no tindran opinions sòlides que valgui la pena tenir en compte" perquè, en definitiva "no són prou adults, són massa immadurs". Mentre aquesta concepció adultocèntrica prevalgui, seguirem desplegant processos d'escolta i consulta als infants, però la validesa que atorgarem a les seves aportacions i la incidència que podran tenir continuarà

essent escassa. Fins que les persones adultes no ens mirem els infants i adolescents com a ciutadans del present no serà possible un canvi de relació dels infants amb els seus progenitors, mestres, professionals de la sanitat i/o autoritats, cap a una major horitzontalitat generacional i cap a una distribució més equilibrada del poder.

Tant és així que, a la pràctica, ens acaba resultant difícil escoltar als infants genuïnament, perquè ho fem, inevitablement, des d'una mirada adultista que pressuposa la nostra superioritat sobre la d'altres col·lectius socials, també sobre el col·lectiu d'infants. Per això el canvi de mirada passa perquè els adults desaprenuem i ens qüestionem valors i concepcions adultocèntriques que tenim profundament interioritzades.

"Parlen els nens i nenes", un programa que ofereix escolta i capacitat d'incidència

En aquest context, el "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona" és un programa de coneixement del benestar dels infants i de participació des del seu punt de vista que intenta, en la manera com ha estat concebut, trencar amb aquesta concepció adultocèntrica de la infància que anul·la el valor de les seves visions del món i que acaba per no

incorporar a l'agenda pública les seves demandes.

En primer lloc perquè en base a una metodologia científica robusta i a una mostra representativa dels nens i nenes de la ciutat (més de 5.000), el programa demostra el valor i coherència de les aportacions dels infants quan els investim com a informants (responent una enquesta), com a investigadors (cointerpretant-ne els resultats) i com a ciutadans del present (a partir dels tallers participatius en què recollim les seves propostes per la millora del seu benestar.

En segon lloc, perquè a través dels altaveus d'infants (primer a les seves comunitats educatives, amb els companys i companyes d'escola, el personal docent i les seves famílies) i després a nivell de ciutat (en diferents espais de participació i de governança de la ciutat), les nenes i nens tenen l'oportunitat de mostrar la seva capacitat de presentar i defensar les seves demandes, per idear propostes i solucions (totes elles recollides en l'Agenda dels Infants) en els diferents espais de diàleg amb les persones adultes. En tercer lloc perquè el programa busca, mitjançant la seva proposta metodològica, generar una experiència de participació significativa que contribueixi a augmentar les competències participatives dels infants, apoderant-los per liderar les seves pròpies accions i propostes de millora.

L'Altaveu d'Infants de la Ciutat és un grup d'una trentena de nens i nenes de 6è de primària provinents de diferents escoles de la ciutat que, en base a tot el coneixement previ del programa, decideixen voluntàriament participar a l'última fase del programa: la de presentar l'Agenda dels Infants, amb les seves demandes i

propostes, als representants polítics i socials de la ciutat per aconseguir compromisos de millora del benestar de la infància.

Un dels moments més importants per a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat és la constitució solemne per part de l'alcalde en una sala noble de l'Ajuntament, moment en què reben l'encàrrec oficial de difondre i dialogar amb espais de participació i governança de la ciutat al voltant de les demandes i propostes de l'Agenda dels infants, i a on els infants es comprometen a fer-ho solemnement i pública.

Durant el curs escolar 2024-2025, l'Altaveu d'Infants de la Ciutat s'haurà reunit amb el Comissionat d'infància i adolescència de la ciutat, amb els 100 representants del Consell de Ciutat, amb el Consell Nacional d'Infants i Adolescents de Catalunya, amb els síndics de greuges de Barcelona i Catalunya, amb els diferents grups polítics de l'Ajuntament,

amb les plataformes de participació social Consell Municipal de Benestar Social i la Xarxa dels Drets de la Infància, i amb el Consell Educatiu Municipal de Barcelona.

Per tot l'explicat a l'inici de l'article, un aspecte transcendental en el programa és aconseguir que es desenvolupin diàlegs horitzontals reals en què les persones adultes no reproduïen el mateix rol de poder que exerceixen en altres àmbits de la vida dels nens i nenes. En aquest sentit és responsabilitat dels adults que acompanyem als infants i dels que els reben per escoltar les seves propostes i dialogar-hi, vetllar perquè els nens i nenes de l'altaveu de Ciutat sentin que es reconeixen les seves capacitats i que se'ls escolta genuïnament, donant la importància que mereixen les seves aportacions. També és responsabilitat dels adults que fruit de la trobada es prenguin compromisos d'acció i canvis tangibles per a tots els nens i nenes.

Foto: Ajuntament de Barcelona

Foto: Institut Infància i Adolescència de Barcelona

L'opinió dels

L'ALTAVEU D'INFANTS DE LA CIUTAT

L'Altaveu d'Infants de la Ciutat de Barcelona és un grup d'una trentena de nens i nenes de 6è de primària, provinents de diverses escoles de la ciutat. Cadascun d'ells i elles participa voluntàriament en aquest programa, per poder fer les seves demandes i propostes i aconseguir millorar el benestar de la infància.

Els hem preguntat que és el que més els agrada de tot el que fan a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat i perquè creuen que és important que hi puguin participar.

A mi el que més m'agrada és poder conèixer polítics i gent important i que escoltin el que els infants pensem. Crec que és important que ens puguin escoltar, tant per donar a conèixer el que pensem i les nostres necessitats, i també com ens sentim a Barcelona perquè tothom hauria de poder explicar si se sent còmode a la seva ciutat, al seu barri, amb els seus amics...

Lola Velilla Alvira

El que més m'agrada és fer reunions i poder parlar i explicar el que volem. Per mi és molt important poder-hi participar per poder dir les nostres opinions a gent important de Barcelona i Catalunya, que ens poden escoltar i poden fer els canvis que volem i fer que Barcelona sigui millor.

Inés García Fernandez

M'agraden les activitats que fem i m'agrada com parlem amb els polítics. Penso que és important participar perquè crec que puc ajudar a millorar el que tots els infants volen, i crec que els polítics ens escolten i que volen millorar coses perquè nosaltres siguem més feliços.

Ona Corbalan Barberà

protagonistes

A mi m'agrada molt poder decidir què dir a les persones més importants que poden fer canvis. Volem reivindicar que ens facin més cas als infants perquè també tenim bones idees. Per mi és important per poder canviar les coses que no ens agraden i per poder donar l'opinió sobre si ens sembla bé o no alguna cosa que es vulgui fer a la ciutat.

Rocia Puertas Peral

M'agrada poder fer propostes perquè els adults ens escoltin. Per mi és important perquè és una manera de poder canviar el món i així, amb els meus companys, participem i fem coses per poder millorar els espais i que la gent estigui més a gust a la seva ciutat.

Adriana Cerdà Maté

El que més m'agrada del que fem a l'Altaveu dels Infants és poder donar la nostra opinió i poder parlar, sobretot amb els polítics, per dir què volem i què necessitem. Per mi és important poder participar en aquest projecte perquè estic donant veu a molts nens i nenes de la ciutat. El que necessitem ho estic dient jo, però potser ho necessiten moltes més persones.

Pol Colinas Salgado

A mi, de l'Altaveu d'Infants, m'agrada sobretot fer aquests diàlegs per ajudar els nens i nenes de tota Barcelona i crec que és important perquè sento que ajudo i que gràcies a tot l'Altaveu d'Infants de la Ciutat podem fer una ciutat on s'incloquin més els nens i nenes.

Max Cuevas Olivé

Per mi és important participar en aquest projecte perquè crec que els infants també tenim dret a donar la nostra opinió als polítics, i això és el que més m'agrada del que fem.

Cristina Ticó Ruiz

